

НЕГЕЛДЕГЕ ДУШТУР

Онуг беш чылды планник оналдарын хуусаа беткеде күсүрүгүн боттарынын төлөптүгү уулу-хуузу кириштирет даш Тес-Хем районун кичи четкинин ажылдакчылары кызыкмак аялдап, ай, квартал планирары ажыр күсүрүн турар.

Кино — чонун угаан-бодал килдегенге база бир кол чери эдеп турар. Ол дугайын СЭКП ТК-нын чокта чаа хуулу агыны «Идеология, политика-кижижилдигеини аялдан улум акциялер дугайында» доктаалында айткан. СССР-де сайырапай социализм пилитикада тургускан, чурттуу материалдык болган угаан-бодал потенциалынын ажажк улууг өздүктөгү, СЭКП-нин болган Совет күсүрүнүн тайбын болган делегейге калы аялдажымак даш, култарын хосталагы болган хамаарышыа чоруу даш демиседени чедикширини бистин партиястык кижи-лерини коммунист мекелери декирлеп кижилер талазы-биле программалык эне соругдарын боттандырынырга калбак артарды тургускан дээрин СЭКП ТК-нын ол доктаалында айткан. Ол иш-баш ажылды чонун коммунист кижидигеини коммунизм даш демиседени чугула фронттуу кылды СЭКП санап турар. Анаа төлөптүгү улуун бугу чогадыкчы организациалар-биле кады, кино ажылдакчылары база кирип турарын СЭКП ТК-нын ол доктаалында айтканы бистери өрттүп, чаа-чаа чедикширинже сорук кирип турар.

Районун ажыл-ишчилерини коммунист кижидигеини чедикширини боттарынын төлөптүгү улуун кино четкинини аялдан ишчилер кирип, оларын сонуургалын, негелдерин хандылар даш кызыкмак аялдап турарлар. Илангыя эркен чылды сентябрда Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүленини чога кино көргүзүлдери өкидилер талазы-биле хүдөөн алган доктаалы күсүрүн даш аял-иште олар лаара туттунган.

Районун 7 суурларында чога кино көргүзүр талазы-биле ажылды багай эвес организациалар. Оон-биле кады, чайбагларда, фермаларда малчыларын хандылар, сипенчелери эрпик чоруур көкөр кинюве база бар.

Суурларынн ажыл-ишчилеринин, малчыларынн мурнунга төлөптүгү бараан болуп, чонун сонуургал турары талазы-биле бистин коллектив чылдын чедикширини аялдан, планир оналдарынн ажыр күсүрүн турар.

Онуг беш чылды дөртү чылдынын бирги чартын күш-ажакчы чедикширини даш даш районун кино ажылдакчылары кызыкмак аялдап, аразында социализм чарышты калбарыган. Оон түнелдинде чога баралгалар киноларын Совет кинону 60 чыл өлдө — август 27-не күсүрүн даш Тес-Хем районун кино четкинини аялдан ишчилер улум кызыкмак аялдаарына бугу-редитлер.

ЧААГАЙ КАДЫ

Совет-моол найыралыда болган кады ажылдакчылары эге бажына делегейни күш-ажакчы кижилерини байлыкы болган баштыгыны В. И. Ленин биле моол улуутун алдарыг өлү, револючү Д. Суха-Батор турган. Ийн улуутун аразына оларын эгелеп, быжыгалап каан найыралы уенин шыгалааларын эртен.

1939 чылда япон милитаристер МАР-нын эжелеп алып соругула-биле халлап каэрге, акы-туума совет улус оон мурунула чардыган керээде айтылган интернационалдык хуулузгени күсүрүн. Моолдун шергири-биле кады дайында шынчыл согутуу берген. Халгун-Толга болган тулушукун социализм оруун шилип алган улустарын быжыр эр-найыралын, тилеттерибее күжүн көргүсүн.

Ала-чурттуу Улуг дайын эгелери билек акы-туума МАР-нын бугу ажылды чоннары боттарынын аял-ишчилерин дайын байдалыка таарыштыр эде тургускаш, делегейде он баштайгы социализм чурттуу дуулаажын эгелеэн. Дайын эгелери үнде-де МАР ТК-нын Президиумунун, МАР-нын Биче Хурал Президиумунун, Сайыттар Чөвүленини кайтышка хураалыга Совет Экиликке дуулаар хемчеглерини хураган чугалаашкаш. «Бугу чүвени фронтта!», «Бугу чүвени дайынны чылча шава-рынга!» деп кийгиригын хуулап алган. 1943 чылды эгелени чедир моол артарат фронттуже 8 эшелон моон белекти, 60 муң кезек тускай белекти чоруткан. Кызыл Шеригини командири болган дайынчылар хей кезиндеп лааран чылды тоннары, килде инетери, хол-лаптарын болган аял-ишчилер хей-хем аймаа хей-хем алган. Моол артарат чызыл алган акашчы-мол: «Револючю Моол» деп тик колонаачын. «Моол арат» деп авиацион кариалыны совет дайынчыга кылдыртты берген. Немец-фашист эжелекчилерини оон лары мили-

АЖЫЛДАЖЫЛГА

ажажк аны-бурү объектилер туттунган. Оларынн эң чугулданы болган улуг «Эрденет» комбинат болуп. Анугу металлургия болжаарыдып кылдыр бо комбинат Аниа динте эң улуг болган делегейде элуг күчүлүг даш он бугу-лугенин бирозинге санадып турар объект болуп.

Ийн чурттуу улустарынн аразында найыралы улам быжыгалап, хөгжүдөр соругула биле 1958 чылда бистин чурттуулугу Совет-моол найырал пилитикада тургускан. Бо массалык организациалда чугула тус-тус хамааттылар эвес, а улуг бугуруле коллективтер, кохостар болган совет-моол коллективтер кижигү бооп бектэп кирип турар. Ук киниледини салгырларын эмилдеп болган автономит республиаларда тургускаш. Инитиледин хей-хем салгырлар совет кижиледе акы-туума моол улустун аял-ишчилерин, социализм тургузукунуна

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

Ийн чурттуу улустарынн аразында найыралы улам быжыгалап, хөгжүдөр соругула биле 1958 чылда бистин чурттуулугу Совет-моол найырал пилитикада тургускан. Бо массалык организациалда чугула тус-тус хамааттылар эвес, а улуг бугуруле коллективтер, кохостар болган совет-моол коллективтер кижигү бооп бектэп кирип турар. Ук киниледини салгырларын эмилдеп болган автономит республиаларда тургускаш. Инитиледин хей-хем салгырлар совет кижиледе акы-туума моол улустун аял-ишчилерин, социализм тургузукунуна

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУУЛУДУ КАНЧААР БЫЖЫГЛААРАЫ?

чылдар эркен соонда чон база натап көвүдөй бээр. Бир эвес автономит дайын шыпалда кылтып увөр чүве болза, ол мында-ла багай эвес — дөс. Мао Цзюнду КНП-нин VIII съездинде чугалааш. Дайынны «чайыш чок», харындаа «ажытчы» деп чарлаш. Пекия хой-хөй чурттарын докширларине сөөм-шыйлап, дайында белектелерини үргүчүлүгү турар. Бугу делегейнин байыр чедикши турары СБК-2 Керээ Пенкне мирынай таарышкас болуп турар. Мычалаажок КНР-ун чо-вунга дайын хөрөз чок дээр-агыне бугу-эрчт мей. Мычала-

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

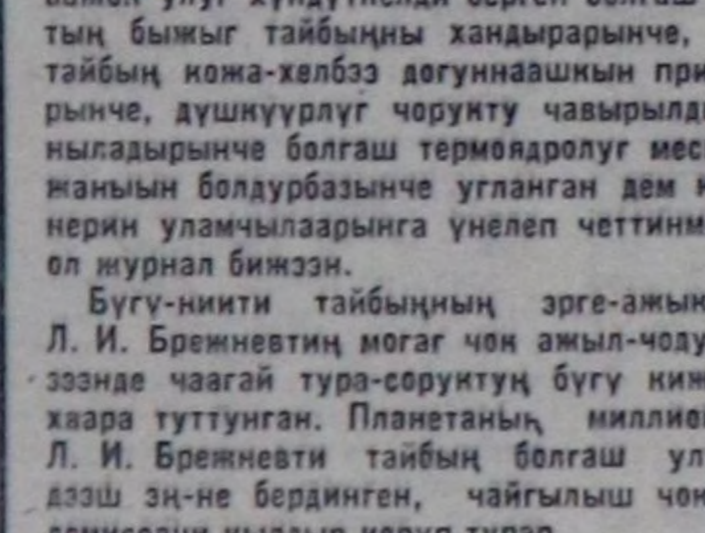
аажыттын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

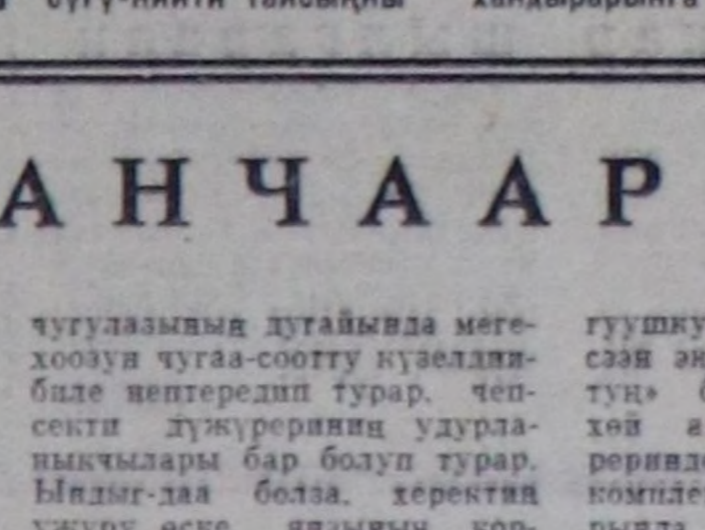
ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

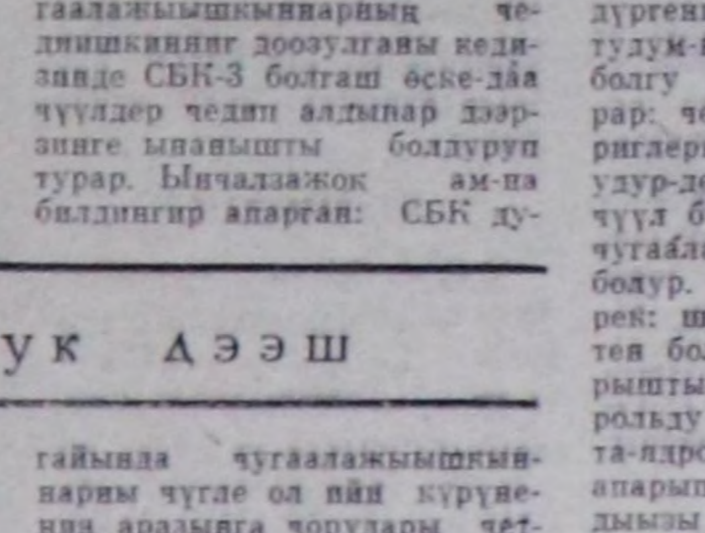
ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

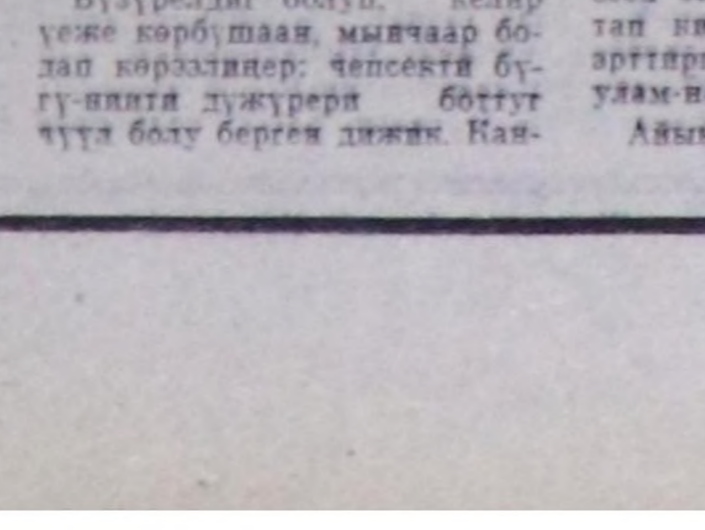
ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

ЧУРУКТА: Моолдун В. Соболевтин фотозу. СЭТА-нын фотохониказы.

МАР-нын найысылла-лында чуртталга тууу чыл келген тудум улам калбарып орап. Улан-Батор хоорайда 12 болган 14 каът чуртталга бажыннарын база тулуп эгелээ.

ЧУРУКТА: чаа туттунуп турар чуртталга бажыннарынн ишти хевирин. МОНЦАМЕ-СЭТА-нын фотозу.

БОЛМОГОРЦЕКТИН СУДАЛЫ

СЭТА-НЫҢ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРИ ДЫҢНАДЫП ТУР.

КИЖИ ТӨРЕЛГЕТЕННИҢ ТАЙБЫҢ КЕЛИР ҮЕЗИ ДЭЭШ

НЬЮ-Йорк. (СЭТА). СЭКП ТК-нын Чингине секретары, ССРЗ-нын Дээди Советинин Президиумунун Дөргөзү Л. И. Брежневтин бугу-ниги тайбычы болган улустарынн айыыл чок чоруун быжыглаар талазы-биле аял-ишчилерини чедикширини «Нью-Йорк ревью» журналы бедни үнелээшкенин берген. Ол аял-ишчилерини Л. И. Брежневке чедикширини бугу кижилерини талазындан ажажк улууг хүдөөн алган берген ССРЗ-нин база АНШ-тын бжыгы тайбычы хандырыныч, күдүмчелер аразында тайбыч кожа-хөлбөз догумнашкын принциптерин быжыктырычы. дүшкүрүлүгү чорутуу чавырыларынн херээз ханыладарыч болган төрөлдөрүлүгү месилденишичинини ижжанын болдуурбазына угланган деп каткан күдүмчелерини уламчыларынча үнелеп четтинмес ужур-дуулаыг деп, ол журнал бижээ.

Конференция аялдан дооскан

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Мурнуу-Чөөн Азияда дескенер айт-рынын талазы-биле делегей конференциясы Женеванын нациялар ордузунга аялдан дооскан. КНО-нун хайгаара-зы-биле ол эртен. Оон аял-ишчилер 65 чурттуу делегаци-алы, ол ишпаш делегейни чам-дал организациаларынн тө-лодекчилери киришкен.

Фан Хиенниң харылары

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Мурнуу-Чөөн Азияда дескенер айт-рынын талазы-биле делегей конференциясы Женеванын нациялар ордузунга аялдан дооскан. КНО-нун хайгаара-зы-биле ол эртен. Оон аял-ишчилер 65 чурттуу делегаци-алы, ол ишпаш делегейни чам-дал организациаларынн тө-лодекчилери киришкен.

Фан Хиенниң харылары

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Мурнуу-Чөөн Азияда дескенер айт-рынын талазы-биле делегей конференциясы Женеванын нациялар ордузунга аялдан дооскан. КНО-нун хайгаара-зы-биле ол эртен. Оон аял-ишчилер 65 чурттуу делегаци-алы, ол ишпаш делегейни чам-дал организациаларынн тө-лодекчилери киришкен.

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

Улустарынн амьдаралында дайынны чайладыр

СБК-2-нин талазы-биле чугуламышкыннынн чедикширини доорулагы мез-дилде СБК-3 болган өске-деш чүдүлдөр чедип алдылар дээр-агыне мылаштыг болдурун турар. Мычалаажок ам-на билдингир аларган: СБК дү-

